

Katja Čičigoj, SiGledal, 25. 10. 2010

Radikalna nemoč kritike

KRITIKA.- »Zakaj to počnemo?« se sprašuje Uroš Kaurin v svojem performansu. Ta je bil z dvema drugima iz serije Via Nova prvič skupaj uprizorjen pod naslovom, ki ima tudi obliko (istega) vprašanja: »Kaj pomeni biti Ignacij Borštnik?«

V njih nadaljujejo raziskavo o načinih samouprizarjanja v okviru **Via Negative**, ki je doživela že številne reartikulacije. Težnja po nenehni avtorefleksiji je gotovo pohvalna na polju scenskih umetnosti, ki še boleha za simptomom »novosti za vsako ceno.« Vendar samopreizpraševanje do absurda utegne zbuditi nelagodni občutek, da tovrstne nenehne samoreciklaže »nihče ne bi smel videti,« kot beremo v zaključku performansa **Katarina Stegnar**. Česa ne bi smeli videti? Kaj kažejo performerji, da problematizirajo kazanje samo?

Viva Mandić je vse, v kar se izteče performans **Marka Mandića**. Po projekciji besedila iz utemeljitve za Prešernovo nagrado na enem platnu spremljamo montažo posnetkov njegovih gledaliških vlog, na drugem pa privatni ekshibicionistični video Mandića v zaodrju Drame. Igralski poklic kot delo in ekshibicionizem dopolni sočasno Mandićevo potenje v plastični vrečki. Vse to botruje njegovemu etabliranju v gledališki javnosti (kakor zgovorno in humorno nakazujejo njegovi manekenski portreti), kar legitimira njegovo zdravico z lastnim znojem: *Viva Mandić!* in brezobzirno objemanje in poljubljanje publike s predpostavko, da bi ubijali za bližino z igralskimi zvezdami, četudi preznojenimi. Katarina Stegnar Mandića primerno označi za »konformističnega« – Mandić popolnoma realizira mehanizem performansa, »radikalno potrošnjo« telesa, ki pa jo s prekomerno avtomitizacijo demonstrativno samoparodira.

Še bolj eksplicitno parodira svoj divizem **Uroš Kaurin** v »koncertu za Kaurina in njegovo publiko« *Tonight I Celebrate*. Oblečen v plavolaso divo izvaja osladne ljubezenske pop komade z vmesnim flirtanjem in hvaljenjem publike. Igralčevo ljubezen do publike seveda pogojuje ljubezen publike do njega – ta se morda nakazuje v prizoru, ko publika igralcu zapoje, eksplicitno pa umanjka v odsotnem aplavzu, ki ga Kaurin prosi »iz srca.« Kaurin hvali občinstvo, ker »res veliko zdrži« (od scanja do drkanja), sam pa jih ne postavi na podobno preizkušnjo (z izjemo nič več šokantne golote). Kaurin občinstvu ne nudi niti užitka ob pričakovani »potrošnji telesa«, niti ob »simpatični« glasbeni izvedbi, ki se zaključi z noiserskim dretjem *What a Wonderful World* v stilu Ramonesov. Vse načine samouprizarjanja Kaurinova parodija razgalja kot zgolj to – prazne brezpomenske akcije, namenjene zgolj pritegovanju pogleda.

»Stara jajca v novem kontekstu,« kot jih sama imenuje, servira tudi **Katarina Stegnar** v performansu z zgovornim naslovom *Tega nihče ne bi smel videti*, v katerem (sploh ne) »izvemo vse«, kot nam sama z napisom obljubi. Stegnarjeva mehanizem neskončne avtokritike pripelje do njegovega skrajnega roba. V svojem performansu se sooča z zapisom **Bojane Kunst** »O radikalni nemoči potrošnje«, ki ga namesto avtorice tokrat prebira **Alja Predan**. Kunst se sprašuje o vzroku nelagodja, ki jo spremlja ob gledanju performansa Katarine Stegnar, v katerem z brezpomensko in neučinkovito akcijo uriniranja zgolj mehanično udejanji tipično formo performansa, kar spremlja s svojim ciničnim komentarjem. Kunst njeno akcijo raje kot radikalni cinizem bere kot prostovoljno podreditev dispozitivu, s katero pokaže na nemoč radikalizma kot emancipatornih akcij v svetu, ki je radikalizem prežvečil in izpljunil na (tudi umetniški) trg. Tokrat se Stegnar mehanizmu ne podredi – ne urinira, izvede pa gesto upora s simboličnim izstopom v lik nore ženske, ki jo na pretirano teatralen način igra in v vlogi katere inscenira »pofukanje stola«, potencialno radikalno performativno gesto, ki je tu reducirana na karikirano teatralnost. A če s tem izvede tako izstop iz dispozitiva Via Negative, kot tudi iz diskurza, ki ga nanjo naslavlja Bojana Kunst, se (namerno ali ne) podredi krožnemu mehanizmu kritike kritike kritike, ki ga je sama iniciirala.

»Paradoks kritične misli«, kot ga je poimenoval **Rancière**, pripeljejo performerji do svoje polne realizacije, do začaranega kroga brez produktivnega preostanka. Morda je napočil čas, da njihove avtoreferencialne akcije, kot zgovorno pove naslov zadnje, Kaurinovo vprašanje naslovijo na občinstvo: »Zakaj to sploh počnemo?«

VIA NOVA - Biti Ignacij Borštnik

Trije performansi iz serije Via Nova

Avtorji in izvajalci: Marko Mandić, Bojana Kunst, Katarina Stegnar, Uroš Kaurin

Koncept in režija: Bojan Jablanovec

Producentka: Špela Trošt

Produkcija: Via Negativa, 2009